

Vnější obchodní vztahy EU

Obecná část:

EU jako celní unie:

- pohled „dovnitř“ (opakování, připomenutí úpravy jednotného vnitřního trhu)
- pohled „ven“

Multilaterální regulace světového obchodu

- historie
- současný stav

EU – účastník světového obchodu

Zvláštní část:

Autonomní nástroje SOP

Smluvní nástroje SOP

EU jako forma hospodářské integrace (opakování)

- Vnitřní integrace EU:
 - Celní unie (S)
 - Společný trh (S)
 - Jednotný vnitřní trh (S)
 - **Hospodářská a měnová unie (S)**
- Vnější integrace EU:
 - Preferenční režimy (A)
 - Zóny volného pohybu (S)
 - Celní unie (S)
 - Částečné rozšiřování JVT (S)

JVT

- JVT = prostor, ve kterém platí tzv. čtyři základní svobody, a to volný pohyb:
 1. Zboží;
 2. Osob;
 3. Služeb;
 4. Kapitálu.
- zajištěna ochrana hospodářské soutěže
- regulována státní pomoc
- **Základní zásada JVT**: zákaz diskriminace na základě původu nebo státní příslušnosti, adresátem – státy i jednotlivci
- Zajištění volného obchodu:
 - Odstraněním překážek
 - Harmonizací standardů
 - Povinností uznávat cizí neharmonizované standardy
- **POZOR!** shora uvedené vystihuje pouze **vnitřní obchod** v rámci EU!

Právní zakotvení obchodu EU (srovnání „dovnitř“ a „vně“)

- **vnitřní obchod**

- čl. 28 (23) SFEU : EU = CU → zákaz cel a poplatků **mezi čl. st.**
- čl. 30 (25) SFEU : zákaz cel
- čl. 34 (28) SFEU : zákaz kvót
- čl. 45 (39) SFEU : pracovníci
- čl. 49 (43) SFEU : usazování
- čl. 56 (49) SFEU : služby
- čl. 63 (56) SFEU : kapitál
- čl. 110 (90) SFEU : daňová nediskriminace
- atd.

- **vnější obchod**

- čl. 28 (23) SFEU: EU = CU → přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím
- čl. 206 (131) SFEU : cíle SOP
- čl. 207 (133) SFEU :
 - zásady SOP
 - pravomoci EU v oblasti SOP
 - postup sjednávání smluv v oblasti SOP
- atd.
- **zásady:**
 - Asimilace (čl. 28/2 SFEU)
 - Jednoty (čl. 207/1 SFEU)

- **čl. 28 SFEU (23 SES):**

- 1. Unie zahrnuje celní unii, která pokrývá veškerý obchod zbožím a která zahrnuje jak zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými státy, tak i přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím.
- 2. Článek 30 a kapitola 3 této hlavy se týkají výrobků, které pocházejí z členských států, jakož i těch výrobků pocházejících ze třetích zemí, které jsou v členských státech ve volném oběhu.

- **čl. 206 SFEU (131 SES)**

- Vytvořením celní unie v souladu s články 28 až 32 přispívá Unie ve společném zájmu k harmonickému rozvoji světového obchodu, k postupnému odstranění omezení mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic a ke snižování celních a jiných překážek.

- **čl. 207 SFEU (133 SES)**

- 1. Společná obchodní politika se zakládá na **jednotných zásadách**, zejména pokud jde o úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu zbožím a službami, obchodní aspekty duševního vlastnictví, přímé zahraniční investice, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování. Společná obchodní politika je prováděna v rámci zásad a cílů vnější činnosti Unie.

- ...

členské státy a vnější obchod (z jejich pohledu)

- obchod v rámci EU

- pravidla JVT → nadstátnost
- *intrakomunitární pohyb*
 - fakticky se nejedná o mezinárodní obchod

- obchod s 3. státy

- pravidla společné obchodní politiky → nadstátnost
- výlučnost pravomocí EU
- aktérem SOP nikoliv čl. st., ale EU!

Vztahy EU vs. čl. státy v oblasti MO – výlučnost SOP

- z povahy věci nezbytná – projev např. v členství EU (má právní subjektivitu!) v MO a hlasování
- Limity:
 - v oblasti administrace – EU hlava bez těla a údů
 - V oblasti nevýlučných pravomocí
- kde konkrétně tedy EU má výlučnou pravomoc? Např:
 - Stanovení celních sazeb;
 - Uzavírání dohod týkajících se obchodu
 - zbožím a službami;
 - obchodních aspektů duševního vlastnictví;
 - **přímých zahraničních investic;**
 - Určování vývozní politiky
 - Realizace opatření na ochranu obchodu (antidumpingu a antisubvence)
- **Závěr: EU do značné míry nahrazuje stát v oblasti mezinárodního obchodu**

EU - sjednávání dohod

- úprava v čl. 218 SFEU (300 SES)
- Komise (doporučení) → Rada (zmocnění + „výbor čl. 133“) → Komise (jednání + konzultace s výborem) → Rada (rozhodnutí o podpisu)
- EP se přijímání MS z oblasti SOP účastní omezeně – formou konzultace (vyjma asociačních dohod, kde je nutný jeho souhlas)

Ochrana práv jednotlivce

- Právo EU reguluje také situace, kdy se s ním obchodník dostane do rozporu
 1. Žaloba na neplatnost
 2. Řízení o předběžné otázce
 3. Náhrada škody

EU a „okolí“

- EU – neexistuje ve vakuu → interakce s jinými státy a jinými MO
- EU – v globálním pohledu jsou jen „jedním z mnoha“
- EU – nadstátnost jen vůči čl. státům – vůči 3. státům – právně rovné postavení*
- → nutnost reflexe existence jiných států a mezinárodních organizací

* = při zohlednění skutečnosti, že jsou mezinárodní organizací a ne státem

Příklady mezinárodních hospodářských organizací

- regionální:
 - EU (není tedy v tomto výlučné!)
 - ESVO
 - MERCOSUR
 - ASEAN
 - NAFTA
- zájmové:
 - OPEC
 - OECD

Globální rámec mezinárodního obchodu - historie

- Nutné si uvědomit charakter MPV – státy rovné postavení – řešení možné jen dohodami → prostředek regulace - mez. smlouva
- různá východiska:
 - bilaterální vs. multilaterální metoda regulace?
 - protekcionistický vs. liberální přístup?
- vybrané milníky vývoje - akcentován pohled EU a ČR
 - do 2WW - konflikt protekcionistických vs. liberálních přístupů
 - po 2WW – převaha liberálních tendencí a multilaterální metody, bilat. stále významné (např. viz ESVO a další)
 - 1948 – GATT
 - ES - 1952/1958
 - 1994/1995 – WTO (GATT 1994, GATS, TRIPS) – ES člen
 - ČR – do 1990 – monopol MO
 - ČR – do 30.4.2004 – samostatná VOP
 - ČR – od 1.5.2004:
 - obchod s ES/EHP (JVT)
 - obchod s 3. zeměmi – součást SOP

Připomenutí WTO – úkoly, zásady, hlavní pilíře

- úkoly WTO:
 - liberalizace mezinárodního obchodu
 - sledování dodržování pravidel MO
 - organizace obchodních jednání
 - urovnávání sporů mezi státy
 - spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi
- principy WTO:
 - odstranění diskriminace
 - volnější obchodování bez bariér
 - předvídatelnost systému bariér
 - příznivější režim pro rozvojové státy
- pilíře:
 - GATT
 - GATS
 - TRIPS
 - a další ...

GATT - připomenutí

- cíl - liberalizace mezinárodního obchodu **zbožím**
- Základní výstavbové principy viz. předchozí slide
 - uskutečňovány prostřednictvím doložek
 - nejvyšších výhod
 - národního zacházení
- regulace:
 - výjimky z principu (zóny volného obchodu a celní unie, antidumping, rozv. státy, bezp.) ***
 - tarifkace a omezování tarifních sazeb,
 - zákaz kvantitativních restrikcí

*** EU je takovou výjimkou

GATS + TRIPS - připomenutí

- **GATS**

- cíl - liberalizace mezinárodního obchodu **službami**
- pokrývá všechny služby
- 4 mody poskytování služeb: Obchod službami tak je definován jako dodávka služeb:
 1. z území jednoho smluvního státu GATS (dále jen „člen“) na území kteréhokoli jiného člena = *přeshraniční dodávka*
 2. na území jednoho člena spotřebiteli služby kteréhokoli jiného člena = *spotřeba v zahraničí*
 3. dodavatelem služby jednoho člena prostřednictvím komerční přítomnosti na území kteréhokoli jiného člena = *komerční přítomnost*
 4. dodavatelem služby jednoho člena prostřednictvím přítomnosti fyzických osob člena na území kteréhokoli jiného člena = *přítomnost fyzické osoby*

- **TRIPS**

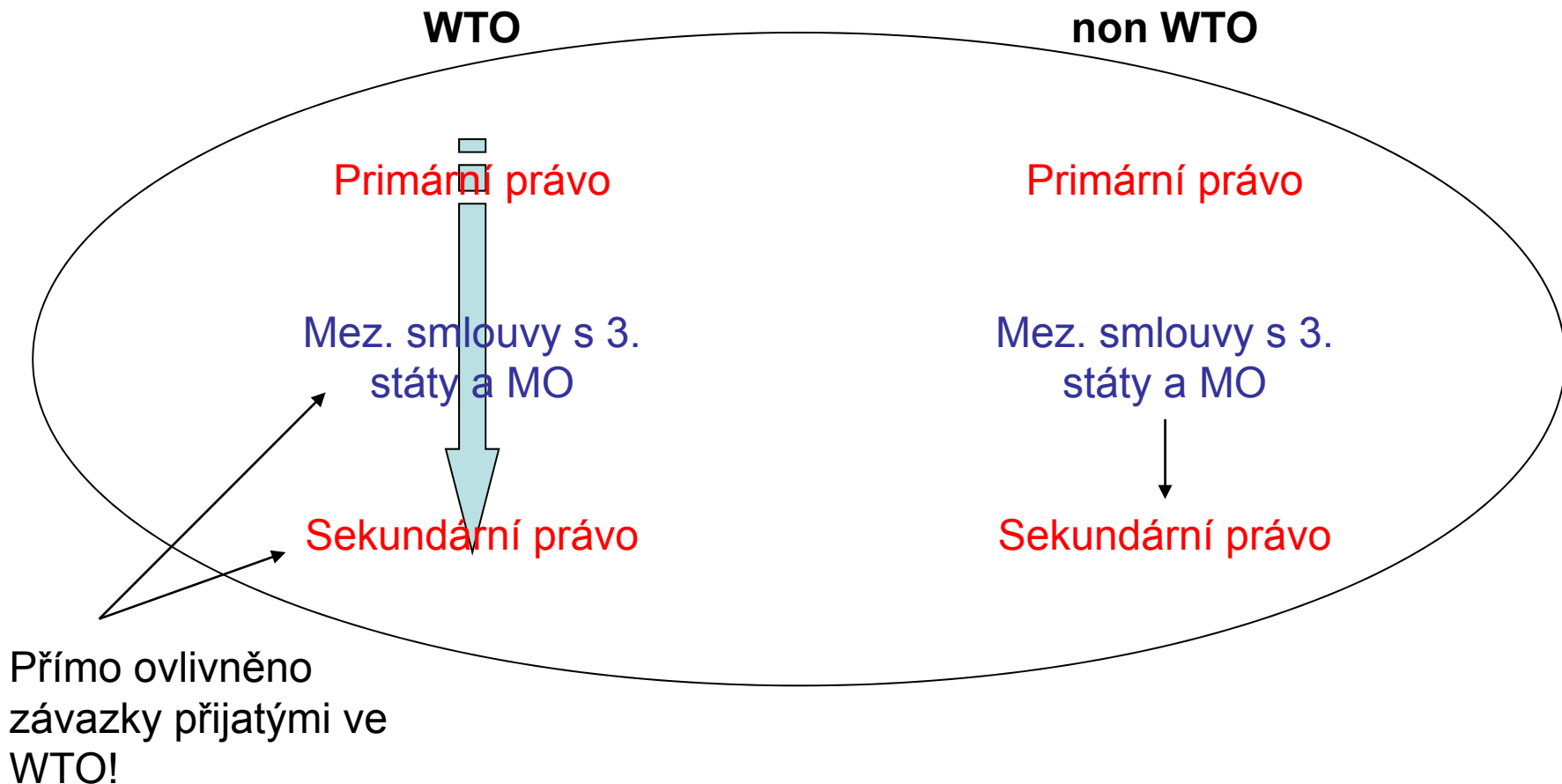
- cíl - zajištění **ochrany duševního vlastnictví v mezinárodním obchodu**

EU a WTO?

- ano, ale...!
- členem WTO:
 - EU (důsledek výlučnosti SOP)
 - členské státy EU také!
 - Stanovisko ESD č. 1/94
- rozhodování na půdě WTO
 - oblast výlučných pravomocí – EU namísto čl. států

EU - Regulace SOP

Legenda: **červeně** → „autonomní nástroje“ SOP; **modře** → „smluvní nástroje“ SOP

účinek mezinárodních smluv v unijním právu

1. dovolatelnost mezinárodních smluv:
 1. možnost uplatnění nároku jednotlivce (PÚ)
 2. prohlášení neplatnosti aktu SP
- PÚ? – obecně ano, ale...
- WTO (komplex mez. smluv):
 - závazné pro čl. stát i pro jednotlivce
 - součást práva EU, přednost před sek. pr.
 - ale - lze se jich dovolat, mají přímý účinek?
- ESD:
 - International Fruit:
 - GATT do značné míry flexibilní, příliš výjimek, příliš obecná struktura, absence reciprocity = nezakládá práva jednotlivcům
 - Avšak...! Fediol vs. Komise
 - Fediol – žaloba na nepl. rozhodnutí Komise o výkladu pojmu nekalé obchodní praktiky obsaženému v nařízení ES – rozpor s GATT
 - v nařízení odkaz na GATT!

Nástroje SOP

Cíl SOP = kontrola kvantity dovozu a maximalizace kvantity vývozu za dodržení shodných podmínek pro všechny osoby podnikající na území ES a v rámci závazků přijatých ve WTO.

Nástroje SOP:

1. tarifní vs. administrativní
2. smluvní vs. autonomní
3. zjevné vs. skryté

Autonomní nástroje

- Cílem Smluv = vytvoření **celní unie**, tj. prostoru, v jehož rámci se obchoduje bez překážek (čl. 28 SFEU) a zároveň existuje jednotná celní politika vůči třetím státům (společný celní sazebník – čl. 31 SFEU)

Provedeno předpisy :

- **nařízení 2913/92, celní kodex** – sjednocení evropského a národního práva, jednotně definuje pojmy
- **nařízení 2658/87, celní sazebník** – jeden ze zákl.prvků systému, možné odchylky nahoru (ochrana) i dolů (preference)
- nařízení 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla
- nařízení 732/2008 ze dne 22. července 2008 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí pro období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2011

Celní kodex

- dopad: obchod mezi EU a 3. zeměmi
- aplikace na **celním území EU** (≠ území členských států!)
- důležité pojmy:
 - **zboží Společenství**
 - **dovozní clo**
 - **celní dluh**
 - **celní režim**
 - propuštění do volného oběhu;
 - tranzit;
 - uskladňování v celním skladu;
 - aktivní zušlechťovací styk;
 - přepracování pod celním dohledem;
 - dočasné použití;
 - pasivní zušlechťovací styk;
 - vývoz;

Celní projednání a celní sazebník

Na jeho základě probíhá celní projednání

1. začlenění zboží pod položku celního sazebníku
 2. výpočet celní hodnoty
 3. stanovení původu zboží
 4. vyměření cla
 - valorická (hodnotová)
 - specifická
 - smíšená
 - pohyblivá – clo je závislé na ceně
- cla: smluvní vs. autonomní
 - výše cla – celní sazebník

Všeobecný systém preferencí

- vůči rozvojovým státům (176!), v rámci WTO, na 10 let dopředu, implementace nařízenými Rady
- vyloučeny některé zemědělské výrobky, textil, obuv, ocel (pro rozvojové země nejzajímavější komodity).
- Produkty jsou rozděleny na:
 - **citlivé** (zem. produkty) a
 - **necitlivé** (prům. výrobky). Tyto jsou osvobozeny od cel, nebo je clo omezeno.
- Režimy výhod:
 1. Obecný režim
 2. Zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných (GSP+)
 3. Zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země (EBA)

Suspenze a kvóty

- **Nařízení Rady (ES) č. 1255/96 ze dne 27. června 1996 o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro určité průmyslové výrobky a zemědělské produkty**
- suspenze/kvóta = výjimka z povinnosti platit cla
 - částečná vs. úplná
 - uplatňující se na určité množství zboží (kvóta) nebo na nelimitované množství (suspenze)
- snaha o podporu zájmů výrobců z ES. Cíl = podpora ekon.aktivity, podpora soutěže
- předmětem = suroviny, polotovary, součástky, které nejsou v ES dostupné
- žádají členské státy jménem výrobců.

Dovozy zboží

- obecné pravidlo - neomezený dovoz ze 3. států,
- limity – závazky v rámci WTO (GATT a Dohoda o ochranných opatřeních, případně i jiné mez. smlouvy)
- možná omezení:
 - **ES:** ochranná opatření
 1. ochrana zájmů domácích podniků a hospodářství
 - **čl. st.:** zákazy, množstevní omezení nebo kontrolní opatření,
 1. ochrana veřejné mravnosti,
 2. veřejného pořádku
 3. veřejné bezpečnosti,
 4. zdraví a života lidí a zvířat, ochrana rostlin,
 5. národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo
 6. průmyslového a obchodního vlastnictví

Režimy dovozu a ochrany

- Aplikace jednotných dovozních pravidel!
- Režimy dovozu a ochrany:
 1. **Obecný** nařízení Rady (ES) č. **260/2009** ze dne 26. února 2009 o společných pravidlech dovozu (nahradil N č. 3285/94)
 2. **Specifický**
 1. **obecný** - nařízení Rady (ES) č. **625/2009** ze dne 7. července 2009 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí (nahradil N č. 519/94)
 2. **sektorový** - nařízení Rady (ES) č. **517/94** o společných pravidlech dovozu textilních výrobků pocházejících z některých třetích zemí, na které se nevztahují dvoustranné dohody, protokoly nebo jiná ujednání ani jiná zvláštní pravidla dovozu Společenství
 3. **Přechodný** (Nařízení Rady (ES) č. **427/2003** o přechodném ochranném mechanismu pro určité dovážené produkty pocházející z Čínské lidové republiky a o změně nařízení (ES) č. 519/94 o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí)

Obecný režim

zásada volného dovozu bez kvót

1. informační a konzultační postup Unie

- sdělení Komisi
- konzultace (fakultativní)

2. šetření Unie

3. kontrolní opatření

- zpětná vs. předchozí kontrola

4. ochranná opatření (viz. násl. slide)

Ochranné opatření

	Člen WTO	nečlen WTO
podmínky	dovoz ve zvýšeném množství <u>a</u> hrozí vážná újma	dovoz ve zvýšeném množství <u>nebo</u> hrozí vážná újma
následek	<ol style="list-style-type: none"> omezení platnosti dovozních dokladů zavedení regulovaného dovozu 	
délka	<ol style="list-style-type: none"> po dobu, která je nezbytná pro zabránění vážné újmě nebo její nápravě a pro usnadnění přizpůsobení výrobců Společenství zpravidla nejdéle 4 roky, max. 8 let 	
území	celé EU	region/y EU

	3. stát
podmínky	dovoz ve zvýšeném množství <u>nebo</u> hrozí vážná újma
následek	zavedení regulovaného dovozu
délka	není stanovena

Dovoz z Číny – N 427/2003/ES

- Přístup Číny k WTO – vyjednání přechodného období → **Protokol o přistoupení Čínské lidové republiky ke Světové obchodní organizaci**
- vyloučen textil a oděvy
- platnost do 2013
- kvóty na dovoz zrušeny v roce 2005
- ochrana:
 - prozatímní opatření (cla/kvóty) - max. 200 dnů
 - konečné opatření - max. 4 roky

Textil a oděvy

- velice citlivá oblast, zejména u dovozu z Asie.
- Dohoda o textilu a ošacení – 1.1.2005 skončila platnost
→ obecný režim GATT 1994
- **Nařízení Rady (ES) č. 517/94** ze dne 7. března 1994 o společných pravidlech dovozu textilních výrobků pocházejících z některých třetích zemí, na které se nevztahují dvoustranné dohody, protokoly nebo jiná ujednání ani jiná zvláštní pravidla dovozu Společenství
- režimy dovozu
 1. obecný volný
 2. zvláštní režim pro Severní Koreu s možností kvót

Regulace vývozu

- *základní zásada – volný vývoz*
- Nařízení Rady (ES) č. 1061/2009 , kterým se stanoví společná pravidla pro vývoz (nahradilo N. 2603/69)
- maximalizace exportu
- omezení pouze tam, kde se projevují specifické zájmy.

zvláštní regulace pro :

- Kulturní předměty
- Zboží dvojího použití (civilní i vojenské)
- Předměty použitelné k mučení lidí

spadá zde i problematika podpory vývozu

Podpora vývozu

- podpora vývozu pouze v případě SZP
- úprava:
 - v rámci SOP: Ø s výjimkou **směrnice Rady 98/29/ES** ze dne 7. května 1998 o harmonizaci hlavních ustanovení týkajících se pojištění vývozních úvěrů pro operace se střednědobým a dlouhodobým krytím
 - čl. státy – vlastní úprava; pozor – limity v čl. 107 – 109 SFEU (dříve 87 až 89 SES)!!!
- formy:
 - Přímá/nepřímá podpora ve formě subvencí
 - Pojištění se státní zárukou
 - Poskytování úvěrů s výhodnějšími podmínkami

Ochranná opatření při dovozech

- obecná ochrana proti překážkám obchodu (při porušení pravidel)
- Nařízení Rady (ES) č. 3286/94, kterým se stanoví postupy Společenství v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Společenství podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace
- **překážka obchodu** = jakékoli obchodní praktiky 3. země, proti nimž přiznávají mezinárodní obchodní pravidla právo jednat (buď jejich zákazem nebo přiznáním práva dotčené strany bránit se)
- ochrana proti:
 1. nedovoleným překážkám obchodu
 2. dumpingu
 3. subvencím

Ochrana před dumpingem

- produkt je prodáván za nižší ceny, než je běžná cena výrobce na domácím trhu
- **antidumping** = státem zajišťovaná ochrana domácích výrobců, kterým dumping způsobuje újmu.
- nařízení **1225/2009**, o ochraně před dumpingovými dovozy ze zemí, které nejsou členy ES (nahradilo N 384/96). Dopad na všechny státy – členy i nečleny WTO
- řešení dumpingu:
 1. **prozatímní**: **prozatímní clo** ukládané Komisí (max. 6+3 resp. 9 měsíců)
 2. **konečné**: **antidumpingové clo** ukládané Radou na návrh Komise (po nezbytnou dobu, obecně max. 5 let)
- **Otázka k zamyšlení**: Je dumping skutečně pro spotřebitele negativním jevem?

Podpory/subvence

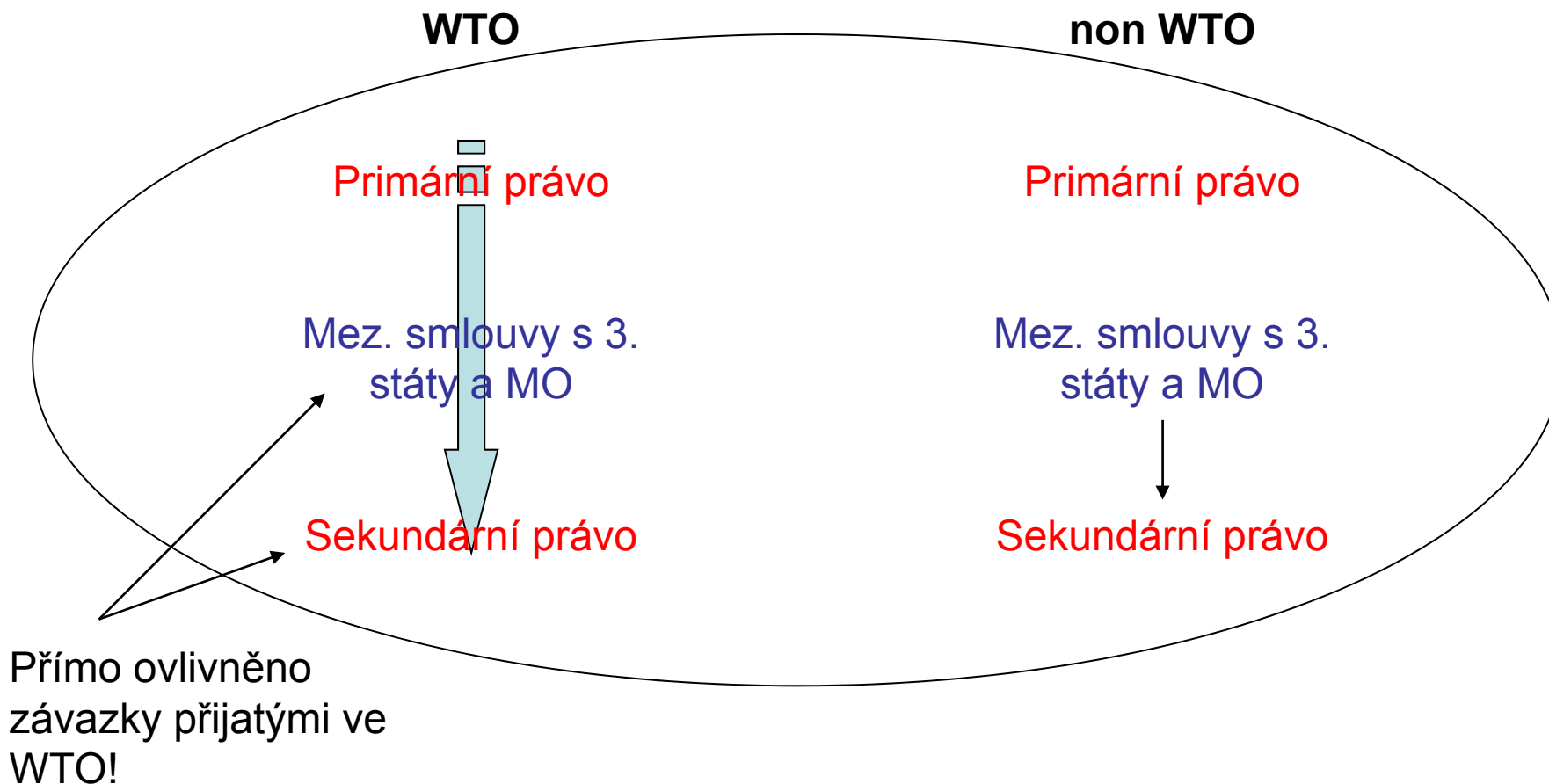
- státní podpora pro výrobu či prodej výrobku
- nutno odlišovat od státní podpor regulovaných čl. 107 – 109 SFEU (dříve 87 až 89 SES)!
- **Nařízení Rady (ES) č. 597/2009** o ochraně před dovozem subvencovaných výrobků ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství (nahradilo N 2026/97)
- možnost přijetí vyrovnávacího cla, kdyby propuštění takového výrobku do volného oběhu působilo újmu.

když se dva dohodnou, vše
může být jinak...

Smluvní nástroje SOP

Připomenutí a zdůraznění poměru MS a sekundárního práva

Legenda: **červeně** → „autonomní nástroje“ SOP; **modře** → „smluvní nástroje“ SOP

Smluvní nástroje společné obch. politiky

- a. preferenční dohody s rozvinutými státy nebo se státy přidruženými (evropské dohody + Asociační dohody, tj. došlo k vytvoření celní unie nebo zóny volného obchodu (Turecko)) a státy aspirujícími na přidružení
- b. preferenční dohody s rozvojovými státy
- c. vztahy vůči vyspělým ekonomikám
- d. vztahy s dalšími zeměmi a ekonom.integračními seskupeními

ESVO vs. EU

- **ESVO má nyní tyto členy:** Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko, Norsko
- ESVO je **zóna volného obchodu**
- 3 fáze spolupráce s EU (dříve ES):
 - 1) **Léta 1960-1973** - první bilaterální dohody o volném obchodu s průmyslovými výrobky
 - 2) **Léta 1973-1989** - bilaterální se mění na multilaterální spolupráci
 - 3) **Od 1992:** Dohoda o **Evropském hospodářském prostoru** mezi ES a ESVO (platnost od 1994) viz. dále

EHP vs. EU

- mezi EU a ESVO (mimo Švýcarska)
 - tzv. čtyři svobody JVT uplatňovány v omezené míře i na Norsko, Island a Lichtenštejnsko
 - úprava hospodářské soutěže, ochrany spotřebitele, životního prostředí, výzkumu a vývoje apod.
- právo EU – částečně uplatňováno i v EHP
- EHP ≠ celní unie (autonomní celní tarify vůči 3. zemím)
- **Švýcarsko** odmítlo účast → regulace na bilaterální úrovni
- orgány EHP:
 - Společný výbor (stanovení závaznosti aktů sek. práva pro EHP)
 - Rada EHP (politický orgán)
 - Soud ESVO (přezkum rozhodnutí v hosp. soutěži a řeší spory mezi čl. státy)

Evropské dohody

- Označení od poč.90 let pro smlouvy uzavírané mezi EU a středo- a východoevropskými zeměmi.
- Nyní je aktuální Balkán
- Zaručují **oblast volného obchodu** a další spolupráci **s perspektivou přijetí za člena EU**

EU a Turecko

- 1963 – asociační dohoda
- 1995 – vytvoření celní unie (nepokrývá zemědělské produkty, služby a veřejné zakázky)
- 1999 – status kandidátské země
- 2005 – zahájeny přístupové rozhovory

Dohody s rozvojovými státy

1) Středozevní iniciativy

2) Státy karibské, africké a pacifické skupina

- Tři nejznámější dohody:
 - Dohody z Yaoundé I,II,III
 - Dohody z Lomé
 - Dohody z Cotonou (obchod – politika – rozvoj)
- EPA – Dohody o ekonomickém partnerství (ZVO) uzavírané mezi EU a regionálními uskupeními zůstalých států

Vztahy vůči vyspělým a silným ekonomikám

- **EU a USA**
 - smluvní spolupráce na základě členství (WTO, IMF, OECD)
 - problémy díky exterritorialitě amerických aktů
- **EU a Kanada**
 - Dohody o rozšíření obchodu a investic
- **EU a Japonsko**
 - Akční plán od 2001, mnoho oblastí spolupráce
- **ES a Austrálie**
 - Řada dokumentů (snaha o rámcový dokument)
- **EU a Nový Zéland**
 - Deklarace o vztazích EU a NZ
- **EU a Čína**
 - Přístup Číny k WTO, zvl. nařízení pro obchod s Čínou
- **EU a Jižní Korea**
 - Dohoda o zóně volného obchodu s Jižní Koreou